

Så mange dyr spiser vi

Av Liv Thoring

Hvor mange dyr spiser vi på ett år og i løpet av livet?

Basert på dagens kjøttforbruk og forventet levealder, vil hver av oss i gjennomsnitt ha spist 1 375 dyr før vi forlater livet. Fordelt på dyreslag blir det: 6,5 okser og kuer, 28 griser, 23,5 sauer og lam, 2,8 rein og hjortedyr, 4 småvilt og 1 309,6 kyllinger og annet fjørfe. I tillegg kommer mindre mengder kjøtt fra andre dyr som hester, geiter og kaniner.

Hvor mange dyr vi spiser varierer selvsagt sterkt fra person til person. Noen har et høyt kjøttforbruk, andre er vegetarianere. Noen lever også lengre enn andre. Her spør vi likevel om gjennomsnittet, og mer presist dette: Hvor mange dyr av ulike slag vil et menneske i Norge spise hvert år, når vi regner med antall kjøttspisende personer bosatt i landet som er over 5 år?

Vi tar her ikke hensyn til kjønnsforskjeller i årlig kjøttforbruk, selv om menn i gjennomsnitt har et noe høyere samlet kalori-inntak og ifølge flere undersøkelser en noe sterkere preferanse for kjøtt.

Norske dyr

De fleste av dyrene vi spiser føres fram og slaktes i Norge. Importen og eksporten av kjøtt er langt mindre enn produksjonen for hjemlig forbruk. Det er derfor naturlig å begynne med å se på denne.

Tabell 1 viser hvor mange husdyr som ble slaktet og godkjent til folkemat i 2013 inkludert hjortedyr og småvilt.

Tabell 1. Antall slakt godkjent til folkemat i Norge i 2013 inkludert hjortedyr og småvilt

Dyreslag	Antall slakt 2013
Hest	1 098
Storfe	312 331
Sau og lam	1 174 920
Geit	23 630
Svin	1 605 477
Fjørfe	74 095 416
Tamrein	63000
Elg	34939
Hjort	36100
Rådyr	25710
Villrein	7100
Småvilt	246350
SUM	77 626 071

Kilde: SSB, Statistikkbanken, tabell 05538.¹ I 2013 ble det slaktet ca. 63.000 tamrein². Det ble felt 34 939 elg³, 36 100 hjort⁴, 25 710 rådyr⁵ og 7 100⁶ villrein. Til sammen blir det vel 166.800 hjortedyr, og vi må gå ut fra at så godt som alle ble slaktet og spist. I tillegg kommer småvilt som til sammen utgjør 246 350 dyr.⁷ Kaniner er ikke medregnet.

¹<https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/define.asp?SubjectCode=K988&ProductId=01&MainTable=GodkjSlaktKv&contents=Slakt&PLanguage=0&Qid=0&nvl=True&mt=1&pm=&SessID=3355731&FokusertBoks=&gruppe1=Hele&gruppe2=Hele&VS1=GodkjSlakt3&VS2=&CMSSubjectArea=&KortNavnWeb=&StatVariant=&Tabstrip=SELECT&feil=Dum%E5+velge+minst+%E9n+verdi+for+type+godkjende+slakt&checked=true>

Tabell 2. Husdyrslakt (eksklusiv tamrein) godkjent til folkemat i Norge i 2013, slaktevekt per dyr og i alt.

Dyreslag	Antall slakt	Slaktevekt (gjennomsnitt), kg	Vekt i alt (tonn)
Hest	1 098	270,8	297
Storfe	312 331	265,2	82 830
Sau og lam	1 174 920	20,1	23 616
Geit	23 630	13,9	329
Svin	1 605 477	82,2	131 070
Fjørfe	74 095 416	1,4	1 037 334

Import og eksport

Vi vil nå se på den registrerte importen og eksporten av ulike kjøttslag. Disse tallene kan ikke regnes om nøyaktig til antall dyr, ettersom noe av kjøttet blir importert i foredlet og renskåret form snarere enn som skrotter, og ett tonn renskåret kjøtt representerer et noe større antall dyr enn samme mengde i form av skrotter (slaktevekt). Dessuten kjenner vi ikke slaktevekten per dyr i alle land det ble importert kjøtt fra. Vi gjør likevel den forenklingen at vi regner om nettoimporten av kjøtt til antall dyr ved å gå ut fra de norske tallene for slaktevekt. Det medfører sannsynligvis en svak underestimering av dyretallene.– Import og eksport av slakteavfall, som ikke representerer noe tillegg eller fradrag i tallet på spiste dyr, er utelatt.

Vi regner her bare med eksport og import av storfe-, får-, svin- og fjørfekjøtt. Handel med hestekjøtt forekommer praktisk talt ikke og geitekjøtt lar seg ikke skille fra får i statistikken, men handelen med det var sannsynligvis også minimal. Import og eksport av kjøtt fra andre – hovedsakelig villlevende – dyr er også utelatt. Der er til dels flere dyreslag samlet under samme post i statistikken.

Tabell 3. Import og eksport av de viktigste kjøttslagene i 2013. Ikke medregnet biprodukter.

Kjøttslag	Import (tonn)	Eksport (tonn)	Nettoimport (tonn)	Ca. antall dyr Netto importert
Storfe	13 926	153	13 773	51 934
Sau og lam	3 223	70	3 153	156 866
Svin	4 445	5 327	-882	-10 730
Fjørfe	1 927	725	465	332 143
SUM	23 521	6 275	17 246	530 213

Kilde: SSB, Statistikkbanken, tabell 08801, Utenrikshandel etter [tollnomenklaturens] varenummer (HS) og land. (Storfekjøtt= alle varenummer som begynner på 0201 og 0202 samt varenummer 0210.2000; Sau og lam alle varenummer som begynner på 0204 samt varenummer 0210.9902 (sistnevnte post kan inkludere noe geitekjøtt, men mengdene totalt er ubetydelige både på import- og eksportsida); Svin = alle varenummer som begynner på 0203 samt varenummer 0210.1100-1900; Fjørfe = alle varenummer som begynner på 0207 samt varenummer 0210.9904).

² <http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/dok/regpubl/prop/2012-2013/prop-104-s-20122013/5.html?id=719980>

Her er slaktetall for 2012 benyttet, pga manglende tall for 2013. Tallet er trolig lavere enn det reelle.

– Markedsutvalget har i sitt innspill til avtaleforhandlingene spilt inn behov for å styrke høstens kampanjer. Behovet har sin bakgrunn i at utvalget legger til grunn en økning av slakteuttaket høsten 2013.

³ <http://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/elgjakt>

⁴ <http://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/hjortejakt> Tallet gjelder jaktåret 2013/2014.

⁵ <http://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/sriakt/aar> Tallet gjelder jaktåret 2013/2014.

⁶ <http://www.ssb.no/reinijakt/>

⁷ Lirype, Fjellrype, Storflugl, Orrflugl, Ringdue, Stokkand og Hare. Rødrev og rådyr er ikke inkludert i tallet.

Grensehandel

Til sist har vi regnet med den uregistrerte handelen med kjøtt, dvs. grensehandelen. Den har kun en retning – nemlig inn til Norge – ettersom kjøtt er dyrere her enn i nabolandene. Organisert smugling av kjøtt, til dels fra fjernere land, forekommer også, men der har vi ikke noe anslag over omfanget. Dette er derfor utelatt.

Importen av kjøtt ved grensehandel i 2011 er av Helsedirektoratet (2012)⁸ anslått til 21.000 tonn. Siden vi her benytter 2011-tall, er dette med stor sannsynlighet lavt estimert, siden grensehandelen øker år for år. Grensehandel utgjør om lag fem prosent av totalomsetningen av kjøtt, og mindre forskjeller vil derfor ikke endre totalen vesentlig.

Vi vet ikke hvordan grensehandelen fordelte seg på kjøttslag, men legger i mangel av andre opplysninger til grunn at det fordelte seg mellom storfe, får, svin og fjørfe i samme forhold som det som ble omsatt innenlands. I så fall omfattet grensehandelen 5.859 tonn storfekjøtt, 1.559 tonn fårekjøtt, 7.936 tonn svinekjøtt og 5.646 tonn fjørfekjøtt.

Tabell 4 viser forbruket av kjøtt fra de viktigste husdyrslagene i 2013, basert på tabell 1 og 2 og anslagene for grensehandel. Anslaget for antall dyr bygger, for grensehandelen som for den registrerte importen, på at ett tonn kjøtt tilsvarer samme antall dyr som en får ved å dele på gjennomsnittlig slaktevekt i Norge.

Tabell 4. Grensehandel tonn og antall dyr i 2012

Dyreslag	Grensehandel (tonn)	Ca. antall dyr
Hest	-	
Storfe	5 859	22 093
Sau og lam	1 559	77 562
Geit	-	
Svin	7 936	96 545
Fjørfe	5 646	4 032 860
SUM	21 000	4 229 060

Totalt antall dyr i 2013

Dette gir følgende totaloversikt over antall dyr spist i Norge i 2013:

Tabell 5. Totalt antall dyr i Norge inkludert egen slakt, vilt, nettoimport og grensehandel, men ikke inkludert biprodukter

Dyreslag	Antall slakt i Norge 2013	Nettoimport 2013 antall dyr	Grensehandel 2012 antall dyr	Totalt antall dyr spist i 2013
Hest	1 098			1 098
Storfe	312 331	51 934	22 093	386 358
Sau og lam	1 174 920	156 866	77 562	1 409 348
Geit	23 630			23 630
Svin	1 605 477	-10 730	96 545	1 691 292
Fjørfe	74 095 416	332 143	4 032 860	78 460 419
Tamrein	63 000			63 000
Elg	34 939			34 939
Hjort	36 100			36 100
Rådyr	25 710			25 710
Villrein	7 100			7 100
Småvilt	246 350			246 350
SUM	77 626 071	530 213	4 229 060	82 385 344

⁸ Utviklingen i norsk kosthold, http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/utviklingen-i-norsk-kosthold-matforsyningsstatistikk/Publikasjoner/IS-2037_NY.pdf tabell 2.36.

Antall dyr per person

Til slutt skal vi se hvor mange dyr dette ble per person i 2013. Per 1.1.2014 var det iflg SSB⁹ bosatt ca 5,1 mill mennesker i Norge. Hvis vi bare regner med alle fra 6 år og oppover (0-5-åringene spiser noe kjøtt, og vi anslår at dette veier opp for at eldre barn spiser mindre kjøtt enn voksne, får vi et folketall på 4.733.000.)

Vi gjør et forsiktig anslag, og tar også med i beregningen at 3 prosent¹⁰ av befolkningen er vegetarianere. Ved å trekke fra disse kommer vi til følgende antall innbyggere som spiste kjøtt i 2013: **4.591.010**.

Det totale antall slaktede og importerte dyr (inkludert grensehandel men ikke inkludert biprodukter og importert kjøtt fra arter som ikke er med i tabell 2) i Norge i 2013 var 82 385 344, fordelt på alle innbyggere her i landet over 5 år som spiser kjøtt, blir det 17,95 dyr per person.

I 2013 spiste Kari og Ola hver i gjennomsnitt 18 dyr.

Hvor mange dyr spiser hver av oss gjennom hele livet?

Gjennomsnittlig levealder for kvinner og menn i 2013 var 81,63 år.¹¹ Hvis vi også her bare regner med alle fra 6 år og oppover (0-5-åringene spiser noe kjøtt, og vi anslår at dette veier opp for at eldre barn spiser mindre kjøtt enn voksne, får vi 76,63 kjøttspisende år.

Ved å multiplisere disse årene med antall dyr vi spiser per år, ser vi hvor mange dyr vi spiser i løpet av livet, hvis vi oppnår gjennomsnittlig levealder 2013.

I løpet av livet spiser hver og en av oss 1.375 dyr.

Tabell 6. Antall dyr spist per person per år og gjennom en levetid på 81,63 år.

Dyreslag	Totalt antall dyr spist i Norge i 2013	Totalt antall dyr spist per person i Norge i 2013	Totalt antall dyr per person gjennom hele livet
Hest	1 098	0,000239163	0,018
Storfe	386 358	0,084155338	6,449
Sau og lam	1 409 348	0,306979946	23,524
Geit	23 630	0,005147016	0,394
Svin	1 691 292	0,368392140	28,230
Fjørfe	78 460 419	17,090012660	1309,608
Tamrein	63 000	0,013722471	1,052
Elg	34 939	0,007610308	0,583
Hjort	36 100	0,007863194	0,603
Rådyr	25 710	0,005600075	0,429
Villrein	7 100	0,001546501	0,119
Småvilt	246 350	0,053659217	4,112
SUM	82 385 344	17,94492803	1 375,121

Vi benytter fortsatt tallet for innbyggere over 5 år, fratrukket 3 prosent vegetarianere, dvs. 4.591.010 inb.

Totalt antall dyr per person gjennom hele livet ved en levealder på 81,63 år (2013 tall) men fratrukket de fem første leveår, 76,63 år.

⁹ <http://www.ssb.no/folkemengde>

¹⁰ SIFO fant i sin undersøkelse fra 2002 ut at 4 prosent av befolkningen kunne kategoriseres som helt eller delvis vegetarianere. Andelen vegetarianere har økt siden dette, så tallet er høyere i dag. Vi tar med i beregningen her at 3 prosent ikke spiser kjøtt, noe som er derfor et forsiktig anslag.

http://www.sifo.no/files/file48496_oppdagsrapport_2002-10.pdf

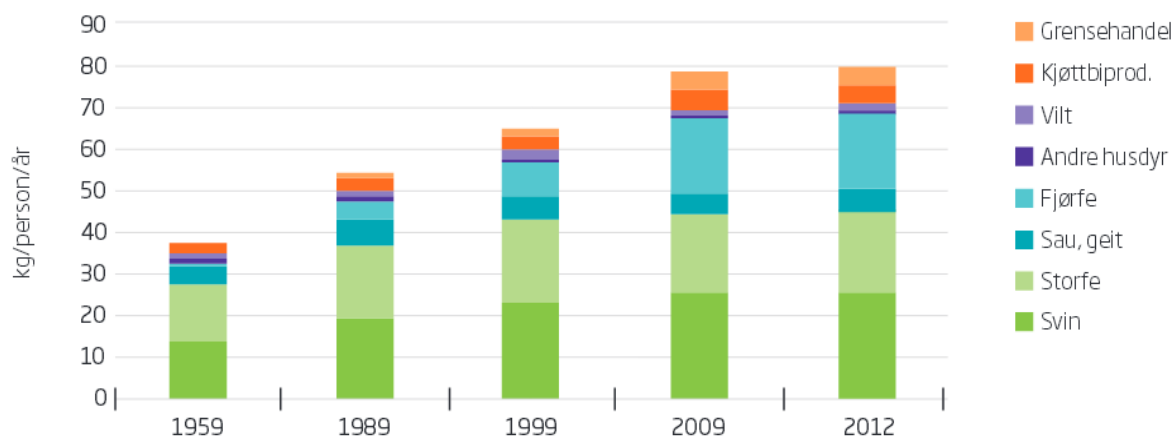
¹¹ <http://www.ssb.no/dode>

Kjøttforbruket øker

Under sees en kurve over utviklingen i totalt kjøttforbruk per person i Norge i perioden 1959-2012, og hvordan forbruket er fordelt på antall kg av hvert dyreslag. I 2012 spiste hver og en av oss i gjennomsnitt 80 kilo kjøtt hver.

Figur 6 Kjøttforbruk etter dyreslag samt grensehandel, kilo per person per år.

Kilde: <http://helsedirektoratet.no/publikasjoner/utviklingen-i-norsk-kosthold-matforsyningsstatistikk-2013/Publikasjoner/Utviklingen%20i%20norsk%20kosthold%202013.pdf> s. 12.